Başdan

HAFTALIK SİYASÎ MAGAZİN

Sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden: Rıfat Ilgaz

Adres: Çemberlitaş, Cami S. No. 59

ABONE

Bir yıllık: 500 Kr.
Altı aylık: 250 Kr.
Fiatı: 10 Kr.

Dizildiği ve basıldığı yer: Osmanbey Matbaası

Cuma günleri çıkar siyasî Halk gazetesi — 11 Şubat 1949 — Yıl 1 - Sayı: 27

İngiltere'nin Türkiye hediyesi

Yazan: **A. Faik Karabudak**

Geçen sayımızda, İngiliz Maliye Heyeti ile Hükûmetimiz arasında Marşal plânı çerçevesinde imzalanan «Sekiz milyon dolar karşılığı İngiliz liralık Anlaşma» ya ait iki taraf görüşünü aynen belirtmiştik.

İngiliz Heyeti Reisi olan Kraliyet Hazine Müsteşarı Sommerville Smith'in, gazetecilere vâki üç beyanatından bizim çıkardığımız neticeler şunlardır :

1 — Sekiz milyon dolar karşılığı İngiliz liralık mal, Marshall Plânı gereğince, Türkiyeye doğrudan doğruya hibe edilmiştir.

2 — Türkiye, bugün, plâna dahil memleketlere yirmi sekiz buçuk milyon dolar karşılığı mal borçludur.

3 — Buna mukabil, alacak olarak, ayni memleketlerden kendisine yalnız sekiz buçuk milyon dolarlık mal verilecektir.

5 — Türkiye'nin bugünkü borçlu duruma düşmesine sebep; bir sene evvel elinde bol miktarda mevcut sterlinleri alabildiğine ve hesapsızca savurmasıdır.

5 — Marshall Plânının tatbik kabiliyetini Türkiye'de bilen devlet adamı yoktur...

Şimdi de, 30 Ocak 1949 da Anadolu Ajansınca yayınlanan, Ticaret Bakanlığının bu mevzu üzerindeki açıklamasından çıkardığımız sonuçları yazalım:

1 — Mevzubahis para karşılığı mal, Sommerville Smith'in dediği gibi bağış değil; tiraj hakkıdır, kredidir...

2 — Türkiye gibi, İngiltere'ye nisbetle iktisaden çok zayıf, bir devlet dahi; İngiltere'nin Türkiye'ye ayırdığından daha beş milyon dolar fazla meblâğı. Almanya'ya açmıştır...

3 — Türkiye, Avrupalılar arası Tediye Programı gereğince şimdiye kadar plâna dahil beş memlekete cem'an yirmi yedi milyon dolar karşılığı mal vermiştir.

4 — Buna mukabil Türkiye'ye onaltı milyon sekiz yüzbin dolarlık mal ödenmiştir.

Şimdi:

Bizim için acı hakikatlar ve ibret alınması gereken doneler ile dolu her iki taraf açıklamasının, birinci maddede belirttiğimiz, «Bağış» ve «Kredi» telâkkileri üzerinde fazla duracak değiliz.. Bu mallar, elbette ki, plânın otomatikman hibe haline soktuğu karşılıklı kredilerdir. Bu noktaya böylece işaret ettikten sonra, İngiliz Hazine Müsteşarı olan zata şunu hatırlatmayı faydalı buluyoruz. Bu memleket ve bu halk artık plân gereğince de olsa yâveleriyle aldatılamıyacaktır. Tepeye oturtulan iri harfli başlıklar altında üç buçuk kelimelik beyanat ve koskoca bir resimin cerideler de neşri, hiçbir zaman, düşünmesini çok iyi bilen bir milletin **ağzını — sizlere** olan hayranlığından — bir karış açtıramaz.. Bu millet bilir ki: «altın topuzlu kuyruğunu dalgalara vura vura denizlerin ortasında koca bir arslan gibi duran» Emperyalist Britanya da; dünya iktisadiyatı avına çıkan o hârikalar diyarı kurtarıcı (!) Amerika'da; kendisinin ne yırtık mintanına, ne de yarım çarığına âşıktır!.. Dâva başka dava.. Ne var ki, ona siz: «Pisagor dâvası» diyorsunuz, bizler ise sadece «Eşek dâvası!...»

İngiliz Heyet Reisine göre, Türkiye'nin borcu yirmi sekiz buçuk milyon dolardır. Halbuki bizim Ticaret Bakanlığı, açıklamasında, bunu yirmi yedi milyon dolar gösteriyor... Burada kat'î ve sahih rakamı öğrenmeyi doğrusu ya pek isterdik. Merakımız sadece, kimin ve hangi tarafın hakkı olduğunu anlamaktır...

Diğer taraftan mucibi sual başka bir noktada; Almanya'ya (bizon) on üç milyon dolar tutarındaki tiraj hakkı tanımamızdır.. Haşmetlû İngiltere İmparatorluğu, bu yanda, her cihetten yardıma muhtaç, iktisadî durumsuzluk yüzünden havasız kalmış bir insan gibi kıvranan, hafakanlar geçiren Türkiye'ye sekiz milyonluk bir bağış-kredi açmışken, öte yanda Türkiye'nin; parçalanmışda olsa, iktisaden kendisinden yine de daha kuvvetli bir Almanya'ya on üç milyonluk mal taahhüdü altına girmesi her türkü derin derin düşündüren bir sebep olsa gerektir...

İngiliz Hey'et Reisinin beyanatında; her ne kadar, Avrupalılar arası tediye programı gereğince, plâna dahil memleketlerden Türkiye'nin aldığı veya alacağı miktar sekiz buçuk milyon olarak gösteriliyorsa da; Ticaret Bakanlığının açıklamasından anlaşılıyor ki meblâğ, on altı milyon sekiz yüz bin dolardır. Bu her halde, İngilizlerden alınan mezkûr paranın ilâvesiyle böyle olmaktadır. Bu takdirde dahi, memleketimize verilen ile memleketimizden alınan mal arasında yine aleyhimize olarak on milyon iki yüz bin dolarlık fark mevcuttur. Bu, aşağı yukarı, doların resmî kur karşılığı ile otuz milyon Türk lirası eder. (Bu çevirmeyi, İktidar Partisinin Sandalyasız Bakanı, Ulus varak pâresinin, koltuklu Başyazarı Hüseyin Cahit Bey gibi karaborsa fiatı üzerinden hesaplamıyoruz. Varsın, üstadların üstâdı ve «Ehli Vatan» babası Yalçın, Beyaz Sarayın milyoncuk tahsisatlarını öyle kıyaslasın..) Acaba Türkiye, bu otuz milyon liralık farkı, Marşal Plânının yüzü suyu hürmetine, fakir ve zavallı devletlere (!) hakikaten hibe mi ediyor?..

Doğrusu bunu da öğrenmeyi çok isterdik..

İngiliz Hey'eti Reisi, mem-

(Devamı 4 de)

Bir hafta içinde

Son hafta içinde BAŞDAN gazetesinin bir sayısı ile Markopaşa'nın 14 ve 15 inci sayıları toplatıldı. (Aziznâme) isimli küçük kitap toplatıldı. Ve kitabın muharriri Aziz Nesin'in Basın Savcılığında sorgusu yapıldı.

Muharrir Abidin Nesimi, Esat Adil Müstecabi ve Kerim Sadi'nin yazdıkları yazılardan dolayı sorguları yapıldı.

Bütün bu faaliyetin bir hafta içinde olduğunu görenlerin umumiyetle kanaatleri şudur:

«Bu devrede yazı yazmak, gazete çıkarmak, kitap yayınlamak imkânı yoktur.»

Biz hâlâ bu iddianın aksini isbata çalışıyoruz. Bizim bu ısrarımız, memleketimizde gerçek demokrasinin olduğunu bilmekten ziyade, olmasını arzu ettiğimiz içindir.

Fevkalâde maddî ve manevî sıkıntı içinde olduğumuz için, elinizde tuttuğunuz şu küçük gazetenin kaç sayı daha çıkabileceğini, biz de bilemiyoruz.

İnsanlar ve kitaplar

Fikir ve vicdan

«Nur Tarikatı» nın piri, **Risalei Nûr** sahibi ve «yetmiş beşlik cemiyet artığı» Şemsi Sait Kürdî'ye göre «Atatürk zındıktı, yılandı ve en büyük komünistti.»

Kenan Öner'e kalırsa, Heykelinin dikilmesi lâzımgelen Yücel, Kültür hayatımızın üzerine ağını kurmuş, karakollarda milliyetçi talebelere işkenceler tertip eden azılı bir komünisttir!

Derbeder bir mecmuaya göreyse, başkomünistin Ertuğrul Muhsin olması icab etmektedir.

Nihayet, Ankara Üniversitesi Rektörü Şevket Iziz Kansu, genliğinde **Aydınlık**'a yazı yazdığı için komünisttir; «Namık Kemâl bir Osmanlı Şairidir» diyen Prof. komünisttir; «iptidaî komünizm» i okutmağa kalkışan bir içtimaiyat hocası komünisttir» ilh...

Cumhuriyet'te çıkan **Komünistin Tarifi** başlıklı yazısında bütün bunları sıralıyan Şevket Süreyya, nihayet, şöyle diyor:

«İthamlar, ihbarlar, gammazlıklar ve kinler devam edip durur ve bir külhanbey lehçesiyle herkes her sevmediği harekete komünizm, her anlamadığı adama komünist damgasını vurursa bu demagoji havası içinde, bir münevverin doğması ve yaşaması için lâzım olan fikir ve vicdan rahatlığı nerede kalır?

Esbak komünist ve sabık Kadrocu Şevket Süreyya gibi bu memlekette fikirden ve vicdandan en fazla bahsetmek salâhiyetini taşıyan ünlü bir demogogun bu sözleri yalnız bugünkü nesil tarafından ibretle okunmakla kalmıyacak; gelecek nesillerin ahlâk kitaplarına da. örnek diye altın harflerle, işlenecektir!

KARAKTER ve AHLAK

Millî Şef'in, siyasî lûgatte, Duçe ve Führer manâsına geldiğini büyük bir celâdetle millete öğreten ve her şeyden önce şefliği ve diktatörlüğü tasfiye etmek gerektiğini en gür sesle, en şerefli kürsülerden haykıran şanlı bir demokrasi mücidi, Emekli General Sadık Aldoğan, 944 te, Zonguldak Halkevinin bastırdığı **Terbiye** adlı bir broşürde, şunları yazıyordu:

«Karakterli (ahlâklı) olmak hepimizin amacıdır; ve MİLLÎ ŞEFİMİZ bu mühim noktaya birkaç kerre işaret etmişlerdir.»

İki istirahat...

Okuyucularla bir konuşma

Bana sık sık mektuplar gelir. Bu mektupların bir kısmı "Komünist „olduğum, bir kısmı "Vatan haini„olduğum, bir kısmı da "polis„olduğum için küfürlerle doludur. Bu yazı o mektupların sahiplerine toptan cevaptır.

AZİZ NESİN

Sevgili okuyucularım,

Bu gazeteyi daha mukemmel, daha dolgun ve daha olgun yapmak için elimden gelen gayreti, tahmininizin çok üstünde fedakârlık ve yorgunluk bahasına gösteriyorum. Buna rağmen, sizin sempatinize lâyık bir gazete çıkaramamanın üzüntüsü içindeyim. İçinizden geçen 'bütün tenkitlerinizi her zaman duyar gibiyim. Kulağıma fısıldanan bu ikazlar, esasen pek az olan uyku ve istirahat saatlerimi de almaktadır. Sizin için, her hafta bir az daha canım çıkıyor. Buna mukabil istediğinizi de veremiyorum. Bilirim, siz hiç bir mazeret dinlemezsiniz. Ne parasızlığımız, ne hastalığımız, ne sık sık vaki olan muhakemeler, sorgular, hapisler, toplamalar, aramalar sizi alâkadar etmez. Haklısınız, bir çok tashih hatâları bulunuyor, dikkatsizlikler oluyor. İstediğiniz mükemmellikte yazılar çıkmıyor. Bazan, gazetenin günü aksıyor. Bütün bu kusurlarından dolayı beni paylamakta, paylamakta, haklısınız. Benim de elbet bütün bunlara verecek cevaplarım, mazeretlerim vardır. Kaç para eder ki, bunları anlatmanın, dert yanmanın hiç bir manası ve faydası yoktur. Esasen dert yanmak ta hoşuma gitmez. Meselâ, mazeret meyanında size diyebilirim ki, «Bu gazete Türkiyede Sosyalist olduğunu çekinmeden söyliyen ilk ve tek gazetedir. Altı aydır fasılasız, aralıksız olarak Türkiyede çıkmış olan biricik gazete budur. Başka hiç bir sol gazete bu başarıyı elde edememiştir.» Fakat bu kuru övunmelerin ne faydası olur?

Ve yine ben size, mazeret olarak diyebilirim ki:

«— Bir çokların, «bu devrede neşriyat yapılmasına imkân yoktur» dedikleri, böyle bir devrede, hattâ daha fena devrelerde bile, neşriyatın ne bahasına olursa olsun yapılabileceğini bu gazete isbat etmiştir.»

Sevgili okuyucularım, siz böyle bir mazereti de haklı olarak, kabul etmezsiniz. Ve yine ben size diyebilirim ki:

— Bu gazete, bu şartlar altında yapılabilenin en iyisidir. Daha iyisi yapılabilseydi, elbette şimdiyedek yapılırdı.»

Görüyorsunuz ki böyle yavan lâflar da benim kusurlarımı örtmez. Ve ben yine size diyebilirim ki:

— Bu gazeteye yapılan manevî ve maddî yardım, tahmininizden çok azdır. Bir kısmı, yazılarına şu ve ya bu sebeple imza atmaktan çekinirler. Ve yine şu veya bu sebeplerle yazılarının sorumluluğunu başkalarına yüklemek isterler. Bir kısımları, hoca olduklarını, memur olduklarını, profesör olduklarını, söyliyerek yazı yazmazlar. Sanki biz kanunsuz iş yaparız, sanki döviz kaçakçılığı, sanki hırsızlık yaparız.

Bazıları ne memurdur, ne hocadır, fakat yine yazı yazmamak için çeşitli mazeretleri vardır.

Bir kısımları da vardır, büyük ve meşhur imzalarını, böyle bir varakpârede harcamak, ziyan etmek tenezzülünde bulunmazlar. Cicili bicili burjuva gazetelerini imzalarile süslemek için ,belli etmeden can atarlar, ve bütün bu dostlar üstelik bana boyuna nasihat verirler. Halbuki benim en fazla yardıma, en az da nasihata ihtiyacım vardır.

Gazetedeki falan yazıda, ideolojik hatâ bulurlar, filân yazıyı uzun bulurlar. Başka bir yazıyı manasız, yahut saçma bulurlar. Kendilerine «haklısınız, bu gazete bir şahsın malı değil, hepinizindir, haydi daha iyisini yapın» dediğim zaman, ya yançizerler, yahut Marşal plânı gibi sonsuz vaitte bulunurlar, yahut da kendilerinden başkalarının ayni şekilde tenkidini mucip yazılar yazarlar.

«Bu gzete böyle olmaz, buna bir istikamet vermeli, bir plân çizmeli» derler; haklısınız haydi bir plan çizelim deyince, taş çatlasa bir araya getirmenin imkânı olmaz.

Bir kısımları «evvel Allah kolumuzu sıvarsak, şöyle yaparız, görelim yapın da» devince, çayırda el şaklatıp peşrev yapan yağlı pehlivanlar gibi dolaşır dururlar ve hasmı el ense edemezler.

Ve şimdi bütün bu yazdıklarımı okuyunca, kendi iç yüzlerini gördükleri için, üstelik bana kızar ve darılırlar. Fakat düşünmezler ki, elinde her türlü iktidarı olanları tenkid etmekten, yere vurmaktan çekinmiyen, elbette en yakınlarının da kusurlarını yüzlerine vurmaktan çekinmiyecek, korkmıyacaktır.»

Elinde her türlü iktidarı olanları tenkid etmekten, yere vurmaktan çekinmiyen, elbette en yakınlarının da kusurlarını yüzlerine vurmaktan çekinmiyecek, korkmıyacaktır.»

Fakat sevgili okuyucularım, bu uzun mazeretim de, biliyorum, sizin için mühim değildir. Belki şikâyetimden dolayı beni ayıplarsınız. Siz yine haklısınız ve ben dost bildiklerimden şikâyete utanırım.

Size söyliyecek daha çok mazeretlerim vardır. Meselâ, memleketi ve milletinin hayrına olduğuna inandığı fikirler uğruna, evini, aile saadetini, yuvasını ve her şeyini kaybetmiş olan insana, bana, hiç birine iyilikten başka hiç ama hiç bir fenalık yapmadığım halde «polis!» derler, sırf hasetlerini, kıskançlıklarını işbilmezliklerini tatmin için, bu gazeteyi halkın gözünden düşürmiye çalışırlar. Bir kısımları «komünist, vatan haini, alçak ajan» derken, öbür taraftan da bir kısımları «polis» derler. Diyalektik düşünme sistemine sahip olduklarını söyliyen bu zavallıların, hükûmetin beni bu şekilde polis olarak kullanmakla ne kazanıp, ne kaybettiğini anlamıyacak kadar gözleri kararmıştır.

Yine bu adamlar, utanmadan yanıma gelirler ve yüzüme çalışkanlığımı, zekâmı, gayretimi, benden başka bu işleri becerecek adam olmadığını söyler ve överler, daha kapıdan çıkmadan birbirlerine polis olduğumu fiskos ederler. Hattâ öyle küstahları da vardır ki, benim polis olduğumu bildiklerini, fakat kendi maksatları için beni bile bile kullandıklarını söyliyecek kadar yüzsüzlüklerini ileri götürürler. Bütün bunları ve böylelerini bilirim. Yanlarına gitmem, onlar geldikleri zaman bütün kalbimi açarım, güler yüzle, sevgi ve saygı ile karşılarım, malik olduklarımı paylaşırım. Ve onların gün gelip utanmalarını beklerim. Bir az ileri gittim ama, öyle geliyor ki bana, onların utanacakları günü göremiyeceğim, çünkü bir hasletleri var ki, inkâr edemem, o da utanmazlıktaki mukavemetleridir. Şunu hatırlatayım ki, benim müsamaham, onların mukavemetinden fersah fersah ileridir.»

Sevgili okuyucularım, bu uzun mazeretlerim de, gazetenin bozuk düzenliğini size mazur ve haklı göstermez. Sizin iyi niyetinizi çok suiistimâl ettim. Ve sizin sabrınıza lâyık bir gazete çıkaramadım, tek üzüntüm budur. Ben yalnız size karşı mahcubum. Daima geniş itimadınıza, büyük sabır ve tahammülünüze lâyık bir gazete çıkarmıya çalışıyorum. Sekiz sayfa çıkaracağımı vaadettiğim halde çıkaramadım. Bazan baştan başa tek başıma bu gazeteyi doldurmak zorunda kalıyor ve uykusuz, sinirli, yorgun geçen bir gecenin sabahında, böyle beğenmiyeceğiniz yazılar yazıyorsam beni affedin. Hepinizi öperim sevgili okuyucularım. Saat 5

Sabahattin Ali Faciası

Öldüğüne leş kargalarının güldüğü «Vatan Haini» ve «Millet Düşmanı» Sabahattin Âli milletimizin yetiştirdiğj ender edebî zekâlardan biriydi,

O, dünyamızın uzun senelerdenberi görülmedik derece de derin bir değişme ve kendini yeniden bulma buhranları içerisinde yüzmekte olduğunu hakikî çehresile ender gören münevverlerimizdendi, Her milletin; istikbalinin ve bekasının bu buhranı kavrayacağıyış ve onu tatbikte göstereceği kabiliyete bağlı olduğunu aşikâr olarak görüyordu,

Şimdiye kadar sahip olunan ve halen sahip bulunduğumuz siyasî ekonomik ve hukukî nizamlariyle ve bunların tabiî olarak meydana getirdiği insanı ve dünyayı anlayışımızın cihanşumul ve buhrana karşı gelemiyeceklerini derinden sezmişti, O; bitkin insanlığın sıkıntılı bir gece yarısında, unutulmuş ilmin meraklı garip bir yığın cildi üzerine yorgun eğilmiş, başı önüne düzmüz iken, ansızın birisinin oda kapısını vuruyormuş gibi sert bir tıkırtıyla uyandığı zamanki halet ruhiye içerisindeki hayret ve korku içerisinde olduğunu görüyor ve aynı zamanda içinde yazıldığı beşerî dramın münferit çarelerle halledilemeyeceğini seziyor: çünkü, ihtilâf konusu olan meselelerin sadece fertler arasındaki münasebetlerin nihaî mahiyetleri olmadığı; daha ziyade bu münasebetlerin meydana getirdiği inanış ve kıymetler sisteminin de ihtilaf konusu olduğunu derinden idrak etmişti. O, şimdiye kadar sahip olduğumuz ve uğrunda kılıç salladığımız kıymetler sistemininde zaif birer darbe ile ne kadar çabuk yıkılan, çürük şeyler olduğunu görüyor, felâket ve saadetlerimizle sıkı sıkıya bağlı bulunan bu kıymetler sisteminin ne gibi vaziyet ve sartlarla ve dış tesirlerle ayakta tutulduğunu görüyordu. İçinde yaşadığımız buhranın hal çarelerinin bizde ve başka milletlerdeki seyir ve neticelerine yakından muttali idi. Ve milletimizin bu buhrandan kurtulma ve yaşamasının nelerle ve ne gibi vaziyet ve şeraitle mümkün olacağını da tayin ve tesbit etmişti. Klasik manada, vatan, millet, hürriyet, ve istiklâl mefhumlarının kullanış şekilleriyle çürüklüğünü evvelden görmüş ve kendisini idrak etmeden bu mefhumun mana ve medlullerini çoktan kaybettikleri malum olmuştur. Bunları bulup dünya sahasına çıkaran ve tatbikinden cemiyetlerin - Bu mefhumların kullanış şekillerinde taşıdıkları tehlikeler dolayısiyle - ne gibi felâketlerle karşılaştıklarını eserleriyle görmüştü.

O, artık herşeyi derinden anlamış, duymuş ve aksiyon sahibi her imanlı sanatkâr gibi, her ne olursa olsun, içinde yaşadığı nizamın bütün müesseseleriyle birlikte bir gün ansızın çökeceğini ve bu müesseselerin meydana getirdiği insanı anlayışımızın, dünyayı görüşümüzün, tez-lzüle uğrayacağını ve bu suretle de fertler arasındaki münasebetlerin nihai mahiyetlerinin değişeceğine imanı vardı.

O, beşer tarihini ve bunun içerisinde Türk tarihini bizzat okuyarak veyahut sanatkârane seziş ve anlayış kudretiyle, zavallı milletinin neden ve niçin şimdiye kadar geride kaldığını araştırıyor ve neticede bunun milletinin elinde olmayan sebeblerle olduğunu yakinen görüyordu. O, görüyordu ki, dünyamızın elde ettiği her inkılâbın gerisinde gitmemizin, bizi idare edenlerin inkılâp düşmanı, egoist, mazileri elli senede başlayan, istikbalsiz, günlük zevk ve endişelerle çırpınan, basit, orta çapta korkak hamle yapmaktan âciz iktidar sahipleri ve münevverler sebebiyleydi. Eğer hesabına çalıştıkları başka milletlerin bu cihanşumul buhrana buldukları çare ve tatbik ettikleri usul iyi ve neticeye isal edecek bir usul ve çare olsaydı elbetteki takdire değer bir iş başarmış olurlardı. Bazan bir usul ve çare hakikatta iyi olur ve içinde tam manasiyle hakikatı taşır da tatbikeden adamın ve cemiyetin kusur ve noksanları sebebiyle iyi bir netice elde edilemez. Bu hallerde bile usul ve çareler aslında hiç bir zaman fena değildir. Şu halde, sanatkârımızın bulacağı yol ve çarenin içinde fenalık taşımaması ve tam hakikati ve hayrı taşıyan bir yol olması icabediyordu. Belki bu yolda kendinden evvel gitmiş ve iyi neticeler elde etmiş insanlar ve cemiyetler görmüş olmasına rağmen bunun bir

(Devamı 3 te)

İngiliz dostlarımıza bazı dost nasihatları

S.H. Briskent

Her şeyden evvel şunu söyliyelim ki bu yazı kendisini bütün dünyanın âkıbetine bağlamış olan İngiliz milletine değil, Büyük Britanya İmparatorluğunun mukadderatını elinde tutan bir avuç ingiliz lorduna kitap etmektedir. Küçük bir milletin hiç bir sıfatı olmıyan bir ferdinin koskoca bir dünya imparatorluğunun mukadderatını ellerinde tutanlara nasihat etmek cüretine belki de gülünebilir. Bana bu cüreti veren soruyu büsbütün başka türlü koymuş olmamdır. Ben koskoca bir dünya imparatorluğunu babatırmaya hazırlanan ve batırmaya başlamış olan kimselerdir. Bu lâfı zannedersem başka bir şekilde harp sonlarında Churchill ortaya atmış İngiliz İmparatorluğunu tasfiye etmek için bulunduğu makamı işgal etmediğini iddia etmişti. Tarihî olaylar bunun tamamiyle aksini ispat etti ve bizzat Churchillin İngiliz İmparatorluğunun kendisinkendisinden çok evvel başlamış olan batma seyrine hissedilir bir hız vermiş olan bir adam olduğu bugün tamamiyle meydana çıkmıştır. Bu bakımdan Churchille Chamberlain arasında bi rfark bulunduğunu sananlar aldanmıştır. Bununla berber ingiliz milleti Churchillin kendisini gâfil avlamadığını.cihana ispat etmiştir.

Demek oluyor ki bir dünya imparatorluğunu batırmış bir milletin bir ferdi sıfatile bir dünya imparatorluğunu batırmaya hazırlananlara bazı nasihatlarda bulunmak yet kisini pek âlâ haiz olabilirim, ve böyle bir iddia pek o kadar da büyük bir cüret sayılmayabilir.

Bugüne kadar gelmiş - geçmiş bütün büyük dünya imparatorluklarının bir doğuşu, bir yükselişi, bir baş aşağı yuvarlanışı,- varlanışt, bir de batışı kaydedilmiştir. Amma bu imparatorluklar doğarken gelişirken bir gün kendileri için batmanın mukad der oldtğunu düşünmemişlerdir bile. İngiliz İmparatorluğunun da bu kaidepe bir istisna teşki letmiyeceği bugün artık tahakkuk etmiştir. Her imparatorluğun doğması da, batması da iktidarı ellerinde tutanların iradelerne bağlı bir iştir. Filhakika bu seyri bazı dış tesirlere maletmek istiyen bir okul da yok değildir. Meselâ Batı Avrupanın ve İngilterenin uygarlıkta gelişmesini Amerika kıtasının keşfi, denizlerde seyir ve seferin kolaylaşması ile izah edenler vardır. Yahut ta İngiliz uygarlığını Büyük Britanya adalarında kömür ve demir madenlerinin bolluğuna atfederler. Şüphe yok ki mad dî şartlar elverişli olmasa idi ne batı ve or ta Avrupa, ne de İngiltere uygarlıkta bu de rece ileri gidemezlerdi. Bununla beraber elverişli şartlardan faydalanmasını bilmiş olmak şerefi doğrudan doğruya bu şartlardan faydalanmasını bilenlere aitti.

Dünya imparatorluklarının uyun devirlersüren kurulma ve bozulma seyri arasında kaçınılmaz bir tarzda bir takım itiyadlar ve batıl itikadlar doğmaktadır. Meselâ tevali eden muyaffakiyetleri, her girişilen işin başarı ile sona erbesini o kadar tabiî görmeğe alışırlar ki bu işte bir keramet olduğunu sanır, kendi şahıs veya ırkına has bir sihir veya Allh vergisi, olağanüstü bir imtiyaz gibi görmeğe başlarlar. Bu yolda meselâ Hitlerin üstün ırk nazariyelerinde müdafaa ettiği aslı, esası olmıyan fikirler malûmdur. İnyilizlerin de her harpte en son zaferin kendilerine ait olduğu hakkında bir itikadlar vardır. Hakikatta ise birinci be ikinci dünya harplerinde İngilizler zahirden galip çıkmışlarsa da imparatorlukları hissedilir derecede aşağı yuvarlanmıştır. İngilizler birinci dünya harbinde sterlingin dünya piyasalarında hakimiyetini kaybettiler. İkinci dünya harbinde hakikî manası ile dünya imparatorluğu özelliklerini kaybettiler.

Birinci dünya harbinde İngilterenin farkedebildiği bir olay olmuşsa, ikinci dünya harbinde muzaffer İngilterenin mağlûbiyeti alelâde bir sokak adamının bile farkedebileceği kadar aşıkâr bir mahiyet almıştır. Bu harbin sonunda İngiltere âdeta Amerikanın boyunduruğu altına girmek dugerek iktisadî bakımdan dünya imparatorluğu rolünü Birleşik Amerikaya kaptıran rumuna düşmüştür. Filhakika gerek bahrî İngiltere bugün her kesin fark edeceği derecede kuvvetli bir tarzda Amerikan siyasetine nafiz bir rol oynamakta, Amerikan diplomatlarını acami çaylaklar gibi boş hedefler arkasından beyhude koşturarak yormaya muvaffak olmaktadır. Birleşik Amerikanın mütarekedenberi mütemadiyen hariciye nazırlarını değiştirmek zorunda kalması da bundan ileri gelmektedir. Batmak yoluna giren bütün dünya imparatorluklarının en fazla başarıları da bu yolda belirt mekte hattâ buna bizantinizm diye bir ad verilmektedir. Bizanten siyasî dalaveralarla kendilerine üstün rakipleri aldatarak ve oyalıyarak bu dekadan imparatorluklar kendilerine hiç değilse bu hususta bir üstünlük kuruntusu edinmektedirler.

Dünynın eski hasta adamı Osmanlı imparatorluğunun bu kabil siyasî dalaveralarla bütün düny milletlerine ne uzun izdiraplar çektirdiği malûmdur. Osmanlı İmparatorluğu bütün varlığını rakiplerini birbiri aleyhin ekışkırtmaya ve onların didişmelerine bağlamıştı. Bu kışkırtmalarda o az bir başarı elde etmemiş, defalarca dünyayı allak bullak etmiştir. Fakat bu siyasî başarıların onun varlığını uzatmaya hiç bir medarı olmamış, dünyanın bu suretle her bir karışmasından o bugünün İngilteresi gibi dün ya zaferi, ne 313 Yunan zaferi, hattâ ne de İstiklâl Harbi zaferi onu bir az daha küçülmekten ve en son dünya imparatorluğu özellitini büsbütün kaybetmekten koruyabilmiştir.

Biz bir dünya imparatorluğunu batırmış Türkler, hiç bir zaman tarihten ders ve ibret almasını bilemedik, tarihe saygı göstermesini ve önem vermesini bilmedik. Bugün bir miknatisle çekiliyormuş gibi bizim arkamızdan bizim yolumuzda gelen İngiltere de kendisine en yakın bizim tarihimizden bile bir ders almak iktidarında olmadığını en son günlük siyaseti ile ispat etmektedir. Churchil İngilterenin bir Reşid paşası, Bevin bir Fuat veya Âlî paşası, Mareşal Montgomery de Gazi Osman paşası, bu paşalar bütün dünyada ün alır nam bırakır bütün dünyayı da hallaç pamuğu gibi birbirine katabilirler, fakat İngiltereyi yuvarlanmakta olduğu girdaptn kurtaramazlar.

Buyün dünyada irtica için, yani batmakta olan İngiliz imparatorluğunda imtiyzlarını ve hazinelerini kurtarmaktan başka hiç bir şey düşünmeyenler için pek çok perspektifler vardır. Hitler gibi — kısa görüşlü — hükûmet adamları bu perspektifler içinde türlü oyunlar oynayabilirler. Bu oyunların hiç biri İngiliz İmparatorluğunu batmaktan kurtaramadığı gibi, bütün dünya milletlerinin izdiraplarını artırmak ve uzatmaktan başka bir işe yarmaz. Bugün İngiltere bu kabil kısa görüşlü hükûmet adamlarına değil uzun görüşlü — hükûmet adamlarına muhtaçtır. Bu idealist hükûmet adamları İngiliz lordlarının imtiyazlarını değil, İngiliz uygarlığını korumak ve İngiliz lordlarına tahmil edeceği fedakârlıkları gözüne alarak onu geliştirmeğe çalışmakla mükelleftirler. Ancak bu suretledir ki İngiltere bir dünya imparatorluğu olarak kay bettiklerini uygarlığı ve bütün dünya milletleri nezdinde manevî otoritesi sayesinde telâfi edebilir.

İngiliz devlet adamları tarihlerinin bü- mağlûbiyeti eğer ancak entellektüellerin

(Devamı 4 de)

VATANDAŞ DERTLERİ

Şoför Osman Hilmi Erdem Ortaköy Keliken sokak No. 4 İdarehaneye gelerek anlatmıştır. Biz borçlanırız icraya verirler cayır cayır malımız mülkümüz nemiz varsa haciz edilir. Alacaklıya verilir. Hele hükümetin bizde metelik alacağı kalmaz. Elektrik idaresinin kimde alacağı kalmıştır. Hava gazını keser, ceryanı keser alacağını almayınca açmaz. Halbuki Elektrik idaresine karşı açtığım tazminat davasını kazandığım halde bir türlü alacağımı alamıyorum. Buna icra kanunları müsait değiımiş, anlatayım:

Üç sene önce Elektrik idaresi, ceryan çalıyor diye elektriğimi kesti ve 50 lira istedi. Parayı, verdim. Mahkemeye verdi hırsızlık görülmedi 50 lira tazminat için Sulh Hukuk Mahkemesine muracaat ettim. Bin liralık dâvadan 139 li a 81 kuruş tahsiline karar verildi. Bu paranın 114 lirası vekile ayrıldı. Geriye kalanı bana verilmek özere 25 lira kalıyor ki bu parayı Elektrik idaresinden alıp bana vermeğe icra kanunları müsait değilmiş. Elimde mahkeme kararı olduğu halde bu parayı alamıyorum.

Bir alacağım da mecidiye köyünde Konya Çiftlik sahiplerinden Mehmet Demirde var. İcraya verdim haklı çıktım. Adamın malına haciz konmağa karar verildi. Halısına ve gardorobuna haciz kondu. Fakat bunlar ailesine ait olduğu için satılamadı.

Alacağına şahin borcuna kargalar arasında kaldık. Biz borçlu olunca gömleğimize kadar soyuyorlar. Bu kanunlar bizim için değil mi?.

DÜZELTME

Arkdaşımız Sabri Soranın geçen sayıda neşredilen Sabahattin Aliye isimli şiirinde bazı mısralar birbirine karışmıştır. Özür diliyerek şu şekilde düzeltilmesini rica ederiz:

Sensiz ısıtmaya başladı toprağı bu sefer
altın gibi ışıklariyle Nisan güneşi...»

«Duymuyorsun şırıltısını
yanıbaşında akan derenin..»

«Koskocaman bir mevsim geçti üstünden
bütün sıcaklığ ıile..»

«Sen kalkamadın bir türlü
yattığın yerden..»

Sabahattin Ali faciası

(Baştarafı 2 de)

ehemmiyeti yoktur. O, bütün bunları derinden duyabilir, görür yine de insani zaaflarına kurban olarak, sanat için sanat prensibine yapışarak etrafımızda binlercesini gördüğümüz münevver ve sanatkâr gibi suya sabuna dokunmadan müdiran sınıfının hoşuna gidebilir ve bu surette de parlak şineli güzel kadınlara, dünyevi büyük zevklere sahip olabilir, armağanlarda mükâfat alabilir, herhangi bir merkeze sefirde olabilirdi. Fakat O, sadece bu gün yaşamaktansa ebediyet boyunca yaşamağı daha iyi buldu. İnsanlığın ebediliğine yerinin mazlumların, hakları yenmişlerin, fakirlerin yanında olması lâzım geldiğini, saf hakikatı söylemesi icapettiğini ve sahip bulunduğu bu cemiyeti uyandırdması ve onu hakikat yoluna sevketmesi icapettiğini anlamıştı. O, Edebi hayatını sınıf şuuriyle ikmaleden ikinci büyük sanatkârımızdır. O, hikâyecilerimizin kralı, semamızda daima parlayacak en büyük yıldızlarımızdan biridir. Onun trajik hayatı bizle ve bizden sonra geleceklere tam bir örnektir. O, bu hayatıyle, her yeni ve iyi şeyin hiçbir zaman kolay, elde edilemiyeceğini bildirmesi noktasından daha calibi dikkattir. Milletin izin beka ve azminin ve ilerdeki büyük cemiyete şerefli mevkii ancak pek çok Sabahattin Alilerle mümkün olacağını can evimizle bilmemiz icabetmektedir.

İngiliz dostlarımıza bazı dost nasihatları

(*Baş tarafı 3 de*)

tün boyunca daima egoist (benci) bir siyasetle memleketlerini geliştirdiler ve yükselttiler. Bu sebeple de diğer milletler arasında hiç bir sempati kazanamadılar. Ancak ikinci dünya harbinde faşist orduları karşısında tek başına kaldığı gün gösterdiği medenî cesaretle bütün dünya milletlerini kendileri hakkında hislerini tashih etmeğe mecbur ettiler. Bu tarihî olay, bütün dün yanın, dar görüşlü, pinti ruhlu, egoist bir avuç lorddan İngiliz milletini ayırabilmesine her şeyden fazla yardım etti. Bütün dünya ancak bu olayla sağlam İngiliz terbiyesini, saf ve yüksek İngiliz karakterini tanımak ve takdir etmek imkânını buldu. İngilizlerin bu suretle kazandıkları bu prestiji Churchilin harpsonrası faaliyetleri ve sonradan meydan açıkan harp içi siyasetinin içyüzü epice sarsmışsa da İngiliz Kültür Kurullarının memleketimizde ve her tarafta İngiliz milletini ve uygarlığını tanıtmak için sarfettikleri gayretler sayesinde hiç değilse münevver tabakalar artık Churchillerin, Bevinlerin, Edenlerin İngiliz milleti olmadığını, hattâ bu milletin tarihlere malolan başarılarını bile temsil etmediklerini, sadece bir avuç lordun avukatlığını yaptıklarını fark edebiliyor.

İngiliz dostlarımıza dost nasihatlerimiz şudur:

İngiliz milletini arkalarından sürükliyerek bugün bir avuç lordun hasis menfaatleri uğruna İngilizlerin girişecekleri her han gi bir harp rakiplerinin ekmeğine yağ sürmek ve kendi imtiyazlarını baltalamaktan başka bir sonuç veremez. İki dünya harbinin sonuçları artık kendilerini ikna etmelidir. Bu hasis menfaatler için bugün İngiltrenin önüne serilmiş benzeyen geniş perspektifler bir voltanın ucuna takılmış bir yemden veya bir seraptan hiç farksızdır ve İngiliz dünya imparatorluğunu bir az daha aşağı yuvarlamaktan başka bir sonuç verecek değildir.

Hakikat şudur ki İngiliz lordları dünya hakimiyetini ellerinden kaptırmışlardır. Hiç değilse bu hakimiyeti Birleşik Amerikalılarla paylaşmak siyaseti bu lordlara bir müdedt için ancak bir kuruntu verebilir. Onlar bir müddet b usuretle Birleşik Amerika milyarderlerinin simsarlığını yapabilirler. Daha sonra da bizim eski paşalarımız gibi ecnebî emperyalistlerin ve avantüristlerin çizmelerini parlatır nihayet bir gün çamura kalp olurlar. Bu yolda onlar için ne gayelerine erişmek ihtimali, ne kendilerini kurtarmak imkânı, ne şeref, ne şan, ne de bir zevk ve rahatlık vardır. Bu yolda yalnız hayal kırıklığı, yeni yeni hezimetler, daima yanlış çıkmaya mahkûm hesaplar, hakaret zillet ve en sonunda bütün dünyanın kin ve nefreti içinde yok olmak vardır.

Bu zillet ve hakaretten İngiltereyi, sürüklendiği bu dekadanstan, doğrudan doğruya İngiliz milletinden sarfınazar, hâkim sınıflarının yüksek ahlâkî prensiplere, demokrasiye, hümanist bir idealizme bağlılıkları kurtarabilir. Bu yolda onların muvaffak olabilmeleri, şimdiye kadar kendi telkinleri altında dünyayı sergüzeştler arkasında koşturmaya çalışmaların bir yardakçısı değil en bükülmek bir muhalifi olarak ileri insanlık cephelerinde alacakları yere bağlıdır.

İngiltere'nin Türkiye hediyesi

(*Baş tarafı 1 de*)

leketimizin bugünkü borçlu duruma düşmesine; geçen sene elimizde bol miktarda mevcut sterlinleri har vurup harman savurmamızı sebeb gösteriyor.. Hemen sonra da: «Fakat ne yapalım ki, Marşal Plânının tatbik kabiliyetini dünyada bilen birkaç kişidir.» diyor.

Bu demektir ki, «Böyle adam Türkiye'de yoktur. Zira isbatı meydanda...»

Bu sözleri bütün samimiyetimizle tasdik ederiz. Evet, memleketi bugünkü plânsız, kat şu son on senede gördük idaresiz, parasız bir duruma; de, halk, en büyük becerikmilleti de aç, sefil, işsiz, perişan halılık yüzünden kendinden bezmiş acıklı bir vaziyete getiren hep iktidar partisi ve onun adamlarıdır...

Dün, herhangi bir yabancı coğrafya kitabı Türkiye'yi «Ziraat Memleketi» olarak göstermekteydi. Bunu herkes de böyle bilirdi, biz de... Faki, ziraat memleketi Türkiye'de, halk, en büyük beceriksizliğin, en gâfil idaresizliğin hesapsızlığı ve tedbirsizliği yüzünden, hayatî ihtiyaçlarını bile temin edemez, gideremez oldu.. Zürra kölyü, yiyebileceği tek dilim kara ekmeğin ana maddesini ateş bahasına çıkan kilo ücretiyle ödedi.. Hem de, öte yanda, binlerce ton buğday, darı, çavdar ve arpa haşmetlû silolarda (!) ba kımsızlıktan filizlenirken, çürürken!..

Uzun saymağa ne hâcet... İşte, iktidarın tarım politikası Sulama Dâvası, Şeker Faciası, Yakacak kâbusu, Orman Fecaatı, Yedi Eylül Belâsı... Ve işte Seçim, Matbuat, İşçi, Emekli Kanunları!...

Bugün ise ne yerli, ne yabancı hiçbir coğrafya kitabı Türkiye'ye «Ziraat Memleketi» diye iftira edemez.. Biz, çok şükür, şümulüne geri ve iptidaî millet realitesini sığdıran bu tâbirden kurtulduk!.. Artık ziraatçi memleket olmadığımızı yâre de, aygâre de isbat etmiş bulunuyoruz.. Öyleyse neyiz, neciyiz? Yoksa Sanayici mi?

Hayır, hayır.. Ne o, ne de bu!.. Biz, bize benziyen, bir elimiz midemizin üstünde, bir elimiz saçsız başımızdaki «Made in U.S.A.» markalı Naylon tarakta, tezatlarla dolu acaip ve demokrat bir devletiz...

«İşte bu kadardır ol hikâyet..»

Zincirsiz Hürriyete ve Doktor Dalbanezo'ya dairdir

Unutabilirmiyim hiç zincrisiz hürriyeti
Mürşidim ilhamım ve tesellim
Poyrazın hatırlattığı sıla
Ben yadellerde almış garibim

***

Nasıl severim gün ışığını ellerim bağlı
Tamamen yabancıyım dünyaya ve şehre
Bütün hayallerim çocukluğumda kaldı
"Bir ben oldum şimdi benden içerde„

***

Allahın gecesi yollara düşüp
Saatler boyunca hürriyeti düşünmek
Bir suya bir yıldızlara bakıp
rgat türküleri söylemek

***

Akar su henüz hürdür ve parlayan yıldız
Elbet anlamazlar beni
İnsanlar gelir geçer - Velâkin malum insanlar dılsiz
Topraktaki ağaç bilir derdimi

***

Doktor Dalbanezoyu düşündüm bütün bir gece
Ateşim vardı, kan tükürüyordum
Göklerle selâm ettim doğacak zincirsiz hürriyete
Ilık ılık ağlıyordum.

S. Hioke

Münafıkın her dediği oluyor
gül benzmiz saroluben soluyor
Gidi Mervan şad oluben gülüyor
Kâtip ahvalimi ŞAH'a böyle yaz
Pir Sultan Apdal

Bu kalemi pirimin aşkına çaldım

Kânun günü pençereden kar geliyor
Zor kör olası gurbet zor.
Al kınalı kekliğimi el oğlu vurmuş
Dostlar bu iş bana ar geliyor.

***

Kânun günü pencereden kar geliyor
Yezitler başına sıla hasreti
Alim kalkmış mezarından el ediyor
"Varın dostlar varın vurdular beni
Genç yaşımda mezara koydular beni„
Munafıklar hak böyle mi?

***

Kânun günü pencereden kar geliyor
Yezitler başına sıla hasreti
Alim kalkmış mezarından "dövünün„ diyor.
Toplanıp başımda ağlaşın diyor
Ben Alime derim, yaranamadın gitti
Elin namerdine yabanın zenginine
Suyunu içtiğin kuyuya dönüp tükürmedin
Nasırın kakkını inkâr,
Allahın varlığını kabul edemedin
Bir hakkı yenmiş öksüzün derdine kan ağlayıp
Alim...
Ne büyük hata ettin

***

Kânun günü kar yağar güneş açar
Üzerimden kara kara bulut sürü sürü kuş geçer
Eğlenmeyin geçin kuşlar bulutlar
Eğlenmeyin size bir söz diyemem
Alimin toprağına selâm edemem
Bir Yunusu biçare külü savruldu
Alimin ne toprağı ne taşı kaldı

***

Şimdi her zamankinden zorlu
"Can boyanmak diler Ali müşküne„
"Ali vardı Hakka yetti„
Geride bizler kaldık
Pir sultanlar misali
Gönlümüzde o, yolumuzda Mervan gibi
Elimizde Zülfikar
Geride bizler kaldık.

S. Hioke